

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om underhållsstöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om underhållsstöd ändras. De bestämmelser, enligt vilka man fastställer förskott på ersättning som staten betalar till Folkpensionsanstalten för betalning av underhållsstöd, ska kompletteras och förtydligas. Som grunder för fastställandet av förskott ska beaktas, bland annat de belopp som Folkpensionsanstalten driver in av de underhållsskyldiga för att ersätta regressfordran och av underhållsstödtagarna för att ersätta återkravsfordran som rör underhållsstöd som betalats utan grund.

I propositionen föreslås dessutom att övergångsbestämmelsen i lagen om underhållsstöd kompletteras. Bestämmelsen i fråga gäller överföring till Folkpensionsanstalten av kommunens fordringar som grundar sig på

den upphävda lagen om underhållstrygghet. Enligt propositionen ska också kommunens fordringar som gäller återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund överföras till Folkpensionsanstalten.

På motsvarande sätt föreslås att ett omnämmande om återkravsfordringar fogas även till den övergångsbestämmelse i lagen om underhållsstöd som gäller ersättningar som betalas till kommunerna till följd av överföringen av kommunernas fordringar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

MOTIVERING

1. Nuläge

Lagen om underhållsstöd (580/2008) trädde i kraft den 1 april 2009. Genom lagen upphävdes lagen om underhållstrygghet av den 7 augusti 1998 (671/1998). Lagändringen innebär att utbetalningen av underhållsstöd samt uppgifter som rör indrivningen av underhållsbidrag och fördelningen av indrivna medel överförs från kommunerna till Folkpensionsanstalten.

Bestämmelser om Folkpensionsanstaltens rätt att driva in underhållsbidrag finns i 19 § 1 mom. i lagen om underhållsstöd. Då underhållsstöd betalas ut på grund av att den underhållsskyldige har försummat att betala underhållsbidrag, överförs, till Folkpensionsanstalten, rätten till underhållsbidraget till den del bidraget motsvarar det underhållsstöd som betalats ut. Denna del av underhållsbi-

dragsfordran kallas regressfordran. Barnet har rätt till den del av underhållsbidragen som drivits in av den underhållsskyldige och som överstiger regressfordran. Den tidigare lagen om underhållstrygghet innehöll motsvarande bestämmelser.

Enligt 43 § 2 mom. i lagen om underhållsstöd har kommunens regressfordringar som grundar sig på lagen om underhållstrygghet överförts till Folkpensionsanstalten vid ikraftträdandet av den nya lagen.

I 44 § i lagen föreskrivs om ersättning till kommunerna för överföring av regressfordringar. Enligt bestämmelsen ersätts kommunerna årligen i fem års tid för den andel som Folkpensionsanstalten under föregående år har drivit in hos de underhållsskyldiga för att ersätta regressfordran. Ersättningen betalas i enlighet med de indrivningar som genomförts under åren 2009—2013 och fördelas

mellan kommunerna genom statsandelssystemet i förhållande till deras invånarantal.

I 25 § 1 mom. i lagen om underhållsstöd föreskrivs om återkrav av underhållsstöd. Enligt bestämmelsen ska underhållsstöd som har betalats utan grund eller till för stort belopp återkrävas hos stödtagaren. I 27 § i lagen föreskrivs om avstående från återkrav. Motsvarande bestämmelser fanns också i lagen om underhållstrygghet. Till skillnad från den tidigare lagen innehåller 26 § i lagen om underhållsstöd också bestämmelser om preskription av återkravsfordran. Enligt sagda paragraf ska beslut om återkrav av en förmån utan grund fattas inom fem år från utbetalningsdagen för förmånen. En fordran som fastställts genom beslut om återkrav preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriberingen har avbrutits innan dess.

Vid beredningen av verkställigheten av lagen om underhållsstöd framgick att det i lagen saknas bestämmelser om hur man ska gå till väga i fråga om kommunens återkravsfordringar som grundar sig på underhållsstöd som betalas utan grund. Att döma av den dokumentation som samlats av arbetsgruppen, som utredde överföringen av underhållsstöd från kommunerna till Folkpensionsanstalten (SHM 2008:42), var avsikten att bestämmelser om överföringen av återkravsfordringar och regressfordringar ska utfärdas på samma sätt. I enlighet med detta har Folkpensionsanstalten i den information som skickades till kommunerna i oktober 2008 konstaterat följande om underhållsstöd som betalats till för stort belopp: ”Om överbetalt stödbelopp kvarstår att indriva för en mottagare av underhållsstöd, fortsätter FPA indrivningen efter 1.4.2009. Ifall beslut om återkrav inte uppgjorts, ska kommunen utfärda ett återkravsbeslut och först sedan föra över ärendet till FPA.”

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om underhållsstöd ersätter staten Folkpensionsanstalten för kostnader för underhållsstöd som betalas med stöd av lagen.

Enligt paragrafens 2 mom. ska Folkpensionsanstalten månatligen meddela staten det belopp som enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning behövs för utbetalningen av de underhållsstöd som ska betalas under månaden i fråga. Meddelandet ska göras fyra var-

dagar före betalningsdagen för underhållsstöd som enligt huvudregeln i 16 § 1 mom. i lagen är den tionde dagen i varje kalendermånad. Samtidigt ska Folkpensionsanstalten meddela staten också beloppet av de underhållsbidrag som drivits in under föregående månad (4 § 3 mom.).

När förskottet på ersättning från staten fastställs beaktas summan av de underhållsstöd som betalats samt skillnaden mellan samma månads förskott och indrivna underhållsbidrag (4 § 3 mom.). Enligt bestämmelsen beaktas nämnda skillnad ”när förskottet för den andra månaden som följer på betalningsmånaden fastställs”.

I 4 § 3 mom. i lagen om underhållsstöd har man inte beaktat att Folkpensionsanstalten fortfarande måste betala till barnet den del av de indrivna underhållsbidragen som tillkommer barnet. Det är nödvändigt att precisera bestämmelsen så att man vid beräkandet av förskottsbeloppen endast beaktar den andel av de indrivna underhållsbidragen som behövs för att ersätta Folkpensionsanstaltens regressfordran.

För att förskotten så väl som möjligt ska motsvara det penningbelopp som månatligen behövs för att betala underhållsstöd, måste man vid fastställande av förskottet dessutom beakta även de medel som influtit vid återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund. Lagen behöver preciseras också till denna del.

2. Föreslagna ändringar

I propositionen föreslås att de bestämmelser enligt vilka man fastställer förskotten på ersättning från staten för utbetalning av underhållsstöd ska kompletteras och förtydligas. Till bestämmelserna ska fogas omnämnanden om återkravsfordringar. I övrigt är avsikten inte att ändra på sakinnehållet i de gällande bestämmelserna, utan enbart att förtydliga formuleringarna i dem.

Utifrån bestämmelserna ska det framgå vilka uppgifter Folkpensionsanstalten månatligen ska meddela staten fyra vardagar före betalningsdagen för underhållsstöd. Meddelandet ska innehålla en uppskattning av det belopp som behövs för utbetalningen av de underhållsstöd som ska betalas under månaden i

fråga.

Dessutom ska det ur meddelandet framgå uppgifter från kalendermånaden som föregår den omedelbart föregående kalendermånaden gällande summan av de underhållsstöd som betalats samt de penningbelopp som Folkpensionsanstalten har drivit in av de underhållsskyldiga för att ersätta regressfordran och av underhållsstötagarna för att ersätta återkravsfordran för underhållsstöd som betalats utan grund.

Grunderna för fastställandet av förskott på ersättning från staten ska preciseras. Förskottet för varje månad ska beräknas så att från förskottet för månaden som föregår den omedelbart föregående månaden avdras summan av de underhållsstöd som betalats under samma månad samt de penningbelopp som drivits in för att ersätta regressfordran och återkravsfordran.

Övergångsbestämmelsen om betalning av underhållsstöd och om regressfordran ska kompletteras så att förutom regressfordringarna också kommunens fordringar som gäller återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund överförs till Folkpensionsanstalten.

Kommunerna ska förutom för kommunens regressfordran ersättas också för kommunens fordringar som gäller återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund.

3. Propositionens konsekvenser

3.1. Ekonomiska konsekvenser

Propositionens ekonomiska konsekvenser hänför sig till bestämmelserna i den föreslagna lagen, vilka gäller överföringen från kommunerna till Folkpensionsanstalten av återkravsfordringarna som rör underhållsstöd.

Under de senaste åren har kommunerna drivit in ungefär 300 000 euro årligen från underhållsstöd som betalats utan grund. Summan utgör ungefär hälften av beloppet kommunerna har beslutat driva in. Folkpensionsanstalten borde kunna driva in minst lika mycket underhållsstöd årligen. En avsevärd del av underhållsstödet som Folkpensionsanstalten under de närmaste åren driver in kan beräknas grunda sig på underhållsstö-

det som kommunerna under sin tid betalat ut.

Vid förberedningen av statsbudgeten för 2010 har man beräknat att Folkpensionsanstalten år 2009 från regressfordringar och återkravsfordringar driver in sammanlagt 50 175 000 euro, av vilket återkravsfordringarnas andel är ungefär 300 000. Folkpensionsanstalten inkomstför årligen sina indrivna regress- och återkravsfordringar under statens inkomstmoment 12.33.98.

Av det sammanlagda beloppet som ska drivas in år 2009 hänför sig uppskattningsvis 2 500 000 euro till underhållsstöd som betalats av Folkpensionsanstalten och resten, alltså ungefär 47 700 000 euro, hänför sig till underhållsstöd som betalats av kommunen.

Ungefär en tredjedel av kommunernas utgifter för underhållsstöd har i sinom tid kunnat täckas med statsandelar, vilket innebär att kommunernas nettokostnader för utbetalning av motsvarande underhållsstöd har med anledning av de statsandelar som kommunerna erhållit varit ungefär 2/3 av det sammanlagda beloppet för utbetalt underhållsstöd, alltså ungefär 31 900 000 euro, av vilket återkravsfordringarnas andel är ungefär 200 000 euro. Kommunernas andel på 31 900 000 euro återbetalas till kommunerna och ingår under moment 28.90.30 i statsbudgeten. Avsikten är att i tilläggsbudgeten för 2010 justera summan i enlighet med den verkliga uppbörden.

3.2. Konsekvenser för myndigheterna

Förslagen som rör återkravsfordringar korrigerar en brist i lagen om underhållsstöd och tar bort en oklarhet som gäller behandlingen av dessa fordringar och som har noterats både av Folkpensionsanstalten och av kommunerna. Dessutom skapar de föreslagna ändringarna i 4 § i lagen klarhet gällande fastställandet av de förskott som betalas till Folkpensionsanstalten.

Propositionen innebär att indrivningen av de återkravsfordringar, för vars del kommunerna har fattat beslut om indrivning i enligheten med 46 § i den gällande lagen, överförs från kommunerna till Folkpensionsanstalten.

Kommunerna fattar sina beslut genom att tillämpa den gamla lagen, men Folkpensionsanstalten behandlar ärenden i enlighet

med den nya lagen med stöd av 46 § 2 mom. Detta innebär att preskriptionsbestämmelserna i lagen om underhållsstöd tillämpas på de återkravsfordringar som överförs. Därmed kan Folkpensionsanstalten verkställa ett beslut om återkrav som fattats av kommunen endast om beslutet har fattats inom fem år från och med förmånens betalningsdag. Vidare kan Folkpensionsanstalten rikta återkrav endast mot sådana fordringar som grundar sig på underhållsstöd som betalats högst fem år tidigare, om inte preskriptionstiden har avbrutits innan dess.

3.3. Konsekvenser för klienternas ställning

Överföringen av återkravsfordringarna till Folkpensionsanstalten påverkar i viss mån de underhållsstötagare till vilka kommunerna utan grund har betalat underhållsstöd.

Tillämpningen av preskriptionsbestämmelserna i lagen om underhållsstöd innebär att en del av de kunder som utan grund fått underhållsstöd befrias från sin skyldighet att återbetala stödet. I andra fall kan återkrav däremot i viss mån effektiviseras som ett resultat av lagändringen, eftersom Folkpensionsanstalten som nu verkställer ärenden som rör underhållsstöd har bättre beredskap

än kommunerna att sköta förverkligandet av återkrav.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Representanter från finansministeriet, Folkpensionsanstalten och Finlands Kommunförbund har hörts i samband med beredningen.

5. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Återkravsfordringarna överförs till Folkpensionsanstalten först efter att den föreslagna lagen trätt i kraft, om inte kommunen före det överfört fordran till Folkpensionsanstalten.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag**om ändring av lagen om underhållsstöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 29 augusti 2008 om underhållsstöd (580/2008) 4 § 2 och 3 mom., rubriken för 43 §, 43 § 2 mom. och 44 § som följer:

4 §

Finansiering

Folkpensionsanstalten ska fyra vardagar före den i 16 § avsedda betalningsdagen för underhållsstöd meddela staten det belopp som enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning behövs för utbetalningen av de underhållsstöd som ska betalas under betalningsmånaden. I samband med uppskattningen ska Folkpensionsanstalten beträffande den kalendermånad som föregår den omedelbart föregående kalendermånaden underrätta staten om summan av de underhållsstöd som betalas, beloppet av de underhållsbidrag som drivits in för att ersätta regressfordran och beloppet av de underhållsstöd som återkrävts.

När förskottet för varje månad fastställs beaktas summan av underhållsstöd som Folkpensionsanstalten betalat för månaden som föregår den omedelbart föregående månaden, från vilken man drar av de förskott som Folkpensionsanstalten fått under motsvarande tidsperiod, de underhållsbidrag som drivits in för att ersätta regressfordran och de underhållsstöd som återkrävts.

43 §

Övergångsbestämmelser om betalning av underhållsstöd, om regressfordran och om återkravsfordran som rör underhållsstöd

Kommunens regressfordringar och kom-

munens återkravsfordringar som grundar sig på lagen om underhållstrygghet överförs vid denna lags ikraftträdande till Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten blir från och med nämnda tidpunkt i utsökningsbalken avsedd sökande av utsökning i stället för kommunen. Folkpensionsanstalten blir sökande i stället för kommunen också i fråga om utländska verkställighetsärenden.

44 §

Ersättning till kommunerna för överföring av regressfordran och återkravsfordran som rör underhållsstöd

Kommunerna ersätts årligen i fem års tid för den andel som Folkpensionsanstalten under föregående år har kunnat driva in åren 2009—2013 för att ersätta kommunens regressfordringar och kommunens återkravsfordringar som grundar sig på lagen om underhållstrygghet. Ersättningarna betalas till kommunerna i samband med de kalkylerade statsandelar som betalas till basservicen och fördelas mellan kommunerna i förhållande till deras invånarantal.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Utan hinder av vad som bestäms i 43 § 2 mom. tillämpas lagen efter ikraftträdandet på kommunens fordringar som gäller återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund, om inte kommunen innan dess har

överfört fordran till Folkpensionsanstalten. _____

Helsingfors den 15 september 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Paula Risikko*

Lag

om ändring av lagen om underhållsstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 29 augusti 2008 om underhållsstöd (580/2008) 4 § 2 och 3 mom., rubriken för 43 §, 43 § 2 mom. och 44 § som följer:

Gällande lydelse

4 §

Finansiering

Folkpensionsanstalten ska fyra vardagar före den i 16 § avsedda betalningsdagen för underhållsstöd meddela staten det belopp som enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning behövs för utbetalningen av de underhållsstöd som ska betalas under betalningsmånaden. *Skillnaden mellan summan av de underhållsstöd som betalats under en kalendermånad och förskottet för samma månad beaktas när förskottet för den andra månaden som följer på betalningsmånaden fastställs.*

I samband med den uppskattning som avses i 2 mom. ska Folkpensionsanstalten meddela staten beloppet av de underhållsbidrag som drivits in under föregående månad. Summan av de underhållsstöd som betalats under kalendermånaden samt skillnaden mellan samma månads förskott och inrivna underhållsbidrag beaktas när förskottet för den andra månaden som följer på betalningsmånaden fastställs.

Föreslagen lydelse

4 §

Finansiering

Folkpensionsanstalten ska fyra vardagar före den i 16 § avsedda betalningsdagen för underhållsstöd meddela staten det belopp som enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning behövs för utbetalningen av de underhållsstöd som ska betalas under betalningsmånaden. *I samband med uppskattningen ska Folkpensionsanstalten beträffande den kalendermånad som föregår den omedelbart föregående kalendermånaden underrätta staten om summan av de underhållsstöd som betalats, beloppet av de underhållsbidrag som drivits in för att ersätta regressfordran och beloppet av de underhållsstöd som återkrävs.*

När förskottet för varje månad fastställs beaktas summan av underhållsstöd som Folkpensionsanstalten betalat för månaden som föregår den omedelbart föregående månaden, från vilken man drar av de förskott som Folkpensionsanstalten fått under motsvarande tidsperiod, de underhållsbidrag som drivits in för att ersätta regressfordran och de underhållsstöd som återkrävs.

43 §

Övergångsbestämmelser om betalning av underhållsstöd och om regressfordran

Kommunens regressfordringar som grundar sig på lagen om underhållstrygghet överförs vid denna lags ikraftträdande till Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten blir från och med nämnda tidpunkt i utskningsbalken avsedd sökande av utsökning i stället för kommunen. Folkpensionsanstalten blir sökande i stället för kommunen också i fråga om utländska verkställighetsärenden.

44 §

Ersättning till kommunerna för överföring av regressfordran

Kommunerna ersätts årligen i fem års tid för den andel som Folkpensionsanstalten under föregående år har drivit in hos de underhållsskyldiga av fordran enligt 19 § 1 mom. i denna lag. Ersättningen betalas i enlighet med de indrivningar som genomförts under åren 2009—2013. Ersättningarna fördelas mellan kommunerna genom statsandelssystemet i förhållande till deras invånarantal.

43 §

Övergångsbestämmelser om betalning av underhållsstöd, om regressfordran och om återkravsfordran som rör underhållsstöd

Kommunens regressfordringar och kommunens återkravsfordringar som grundar sig på lagen om underhållstrygghet överförs vid denna lags ikraftträdande till Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten blir från och med nämnda tidpunkt i utskningsbalken avsedd sökande av utsökning i stället för kommunen. Folkpensionsanstalten blir sökande i stället för kommunen också i fråga om utländska verkställighetsärenden.

44 §

Ersättning till kommunerna för överföring av regressfordran och återkravsfordran som rör underhållsstöd

Kommunerna ersätts årligen i fem års tid för den andel som Folkpensionsanstalten under föregående år har *kunnat driva in åren 2009—2013 för att ersätta kommunens regressfordringar och kommunens återkravsfordringar som grundar sig på lagen om underhållstrygghet. Ersättningarna betalas till kommunerna i samband med de kalkylerade statsandelar som betalas till basservicen och fördelas mellan kommunerna i förhållande till deras invånarantal.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utan hinder av vad som bestäms i 43 § 2 mom. tillämpas lagen efter ikraftträdandet på kommunens fordringar som gäller återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund, om inte kommunen innan dess har överfört fordran till Folkpensionsanstalten.
